

Táborozók és táboroztatók a verőcei kézműves napközis táborról¹

Altsach Alexandra – Bahil Dóra

25 tábori hét

KIK VAGYUNK

A tábor gyökerei Bernecebarátiig nyúlnak. Takács István² onnan került át Verőcére, az általános iskola élére 1991-ben, és egyből úgy döntött, ott is hasonló tábort szervez. Az első évben még csak fazekasokat hívott foglalkozásvezetőnek, később már linómetszés is zajlott a héten, a Szolnoki Művészeti Iskola tanárai és diákjai közreműködésével. Ezekon az alapokon formálódott az a verőcei kézműves napközis tábor, amit ma ismerünk.

Később Takács István kollégáival egyesületet hozott létre a tábor menedzselésére. A tábor jelenleg is ennek égisze alatt működik, de a helyi önkormányzat is minden évben támogatja, s bár az esemény alapvetően független az iskolától, utóbbi is segítséget nyújt mint intézmény a helyszín (azaz az iskolaépület és udvara) és a berendezések biztosításával. Ennek

köszönhető, hogy a tábor díja mindvégig alacsony tudott maradni, a testvérek számára továbbra is kedvezményt biztosít, s hogy azoknak az éppen elballagott tanulóknak, akik nyolc éven keresztül minden évben részt vettek a táborban, ballagási ajándékként nem kell fizetniük a részvételt.

Napközis (azaz nem ottalvos) táborunkban alapvetően ragaszkodunk a tradíciókhoz, vagyis csak a „régit” kézműves

foglalkozásoknak engedünk teret. Ez a tábor fő profilja, amihez a kezdetektől tartjuk magunkat, s ez népszerűségünk egyik fő forrása is. (A környéken

nyolc éven keresztül minden évben részt vettek a táborban

több kézműves program is szerveződik nyaranta, de a mi táborunk egyedülálló abban, hogy *csak* a régi mesterségekre specializálódik.) Célunk, hogy a gyerekek kipróbálhassák a régi kézműves foglalkozásokat, megismerhessék ezek rejtelmét.

¹ Az alábbi összeállítás a tábort bemutató írás és két, a szerkesztőség által megfogalmazott kérdésekre adott válasz sor alapján készült. Szerzőik: *Altsach Alexandra* utolsó éves tanár szakos hallgató, *Bahil Dóra* és *Czinki Anna Krisztina* középiskolás diákok, *Borszéki Mária* tanító.

² Bernecebarátiban élve a helyi nevelőotthonban dolgozott nevelőként, majd otthonvezetőként. Itt szervezte meg első kézműves táborait.

ELŐKÉSZÜLETEK

A jelentkezéseket május elejétől fogadjuk, de ilyenkor még jellemzően nem telnek be gyorsan a helyek. A tábort hagyományosan az évzáró utáni héten tartjuk, ugyanakkor tavasszal még nem látják előre a szülők és a gyerekek a nyári programokat. A jelentkezések száma közvetlenül a tábor előtti héten szaporodik meg.

A kezdés előtti hetek elég zsúfoltak. Beszerezzük a kellékeket, és megtervezzük, milyen munkadarabok készüljenek idén. Ez sok év múltával már gördülékenyen megy. Mivel a foglalkozásvezetők évről évre visszatérnek, és a szervezők és a vezetők is többnyire ugyanazok, mint korábban, mindenki tudja, mi a feladata. Hatékonyan tudunk együtt dolgozni, egymást segíteni. A közvetlen előkészületek a tábor előtti vasárnap, a helyszínen zajlanak. Ilyenkor már készen van az adatbázis, amelyben a jelentkezők adatait rögzítettük. A legfontosabb, ami ezen a napon történik; előzetesen kialakítjuk a csapatokat – akik egy hétig versenyben is állnak majd egymással –, s megtervezzük a menetrendet, hogy melyikük mikor és melyik helyszínen dolgozzon. A csapatokat életkor alapján állítjuk össze, többnyire külön fiú- és lánycsapatok alakulnak, ügyelve arra, hogy az osztálytársak összekerüljenek, illetve igyekszünk eleget tenni egyéni kéréseknek is, ha testvérek vagy barátok-barátnők egy csapatba szeretnének kerülni. Kombinálunk a létszámmal is, de az elkészítendő munkák terveit korosztályhoz és nemhez is igazítjuk.

A helyszínt is ezen a napon rendezzük be. Felállítjuk a jurtát, felvetjük a szővőkereteket, szortírozzuk a gyöngyöket,

mire a több mint 100 jelölt elkészül, a szervezők már biztosan megtapasztalták az együtt alkotás örömét

mindent előkészítünk a másnapi táborkezdéshez. A csapatok tagjai számára megfelelő színű jelöltöt készítünk elő. Ezek

minden évben másféle nyakláncok, melyeket már előre megtervezzük, aztán kézzel készítjük el őket az összes táborlakó számára. Mire a több mint 100 jelölt elkészül, a szervezők már biztosan megtapasztalták az együtt alkotás

örömét abban az évben.

A TÁBORI HÉT

A tábor a vasárnapi előkészületek után, hétfőn megnyitja kapuit. Minden gyerek elfoglalja a helyét a saját csapatában az aznapi helyszínen, s innentől egy adott csapat a zárásig együtt mozog. A tábori hét a péntek délutáni záróünnepséggel ér véget, ekkor hirdetjük ki a verseny eredményét, kiosztjuk a jutalmakat, és következik az elmaradhatatlan cukoreső a táborozók nagy örömeire. Miután a diáksereg elbúcsúzott, a szervezők és a segítők rendszerezik és elraktározzák a kellékeket, eszközöket. Ezt követi a tanári táborzárás, ahol mindenki megoszthatja tapasztalatait, ötleteit. Az „utómunkálatok” közül ez az egyik leg-

fontosabb, lényegében kiértékeljük a tábort, összeírjuk, milyen új eszközökre, fejlesztésekre lesz szükségünk jövőre.

HELYSZÍNEK, TEVÉKENYSÉGEK ÉS KÜLÖN PROGRAMOK

A szám szerint tizenkétféle régi mesterség, amit a táborban ki lehet próbálni: csipkeverés, szövés, gyöngyfűzés, nemezelés, batikolás, mézeskalács-készítés, gyertyaöntés, fafaragás, agyagozás, bőrfonás, kovácsolás, gyékényfonás. Ezek többsége külön helyszíneken zajlik, néhány azonban párhuzamosan működik együtt. Ilyen a batikolás, melynek során minden résztvevő saját, csapatszínének megfelelő pólót készít magának. Ilyenkor, amíg száradnak a batikolt pólók, addig a mézeskalácsok készülnek, és a viaszt melegítjük fel a gyertyaöntéshez. Amikor pedig az elkészült süteményfigurák már a sütőben sülnék, kezdetét veheti a gyertyaöntés. A különféle mesterségek elsajátításában nemcsak pedagógusok, hanem szakképzett mesterek is segítenek. (Idén összesen húsz foglalkozásvezető és tizenhét segítő járult hozzá a sikeres táborozáshoz.) A kézműves foglalkozások mellett egyéb programokkal is készülünk. Az udvaron a gyerekek a régi idők játékait próbálhatják ki, ilyen például a gólyalábazás és a különféle madzagos játékok. Fazekasbemutatót is rendezünk minden évben, s lehetőség nyílik az íjászat fortélyainak elsajátítására is.

IDŐKORLÁTOK, ADMINISZTRÁCIÓ, SEGÍTŐK

Minden évben készülünk valami újdonsággal. Tavaly a nagy melege való tekintettel beszereztünk egy párapaput. A frissítő italok kínálására helyszínenként többliteres ballonokat alkalmazunk, amik tábori szlenggel élve a „limonádés butykos” elnevezést viselik. Bár a tábor hivatalosan reggel kilenc órakor kezdődik, sokszor már korábban is érkeznek gyerekek, ezért ügye-

letet biztosítunk a tábor kezdéséig. A táborozó gyerekek hamar összeszoknak – igaz ez a külsőként érkezőkre is. A tábor első napján az új gyerekek még félnek az ismeretlentől, nehéz az elválasztás a szülőktől, de délután

amíg száradnak a batikolt pólók, addig a mézeskalácsok készülnek, és a viaszt melegítjük fel a gyertyaöntéshez

már alig akarnak hazamenni. A tábor hivatalosan délután 4-ig tart, de előfordul, hogy néhány diák tovább marad, és az érte jövő szülőt is bevonja a kézműves alkotásba. A táborvezetés rugalmasan kezeli az időkorlátokat, főleg azért, mert a szervezők és a segítők a diákok távozása után egyébként is maradnának még, hiszen vissza kell rendezni a helyszíneket a másnapi frappáns kezdés érdekében.

néhány diák tovább marad, és az érte jövő szülőt is bevonja a kézműves alkotásba

A tábor zavartalan működéséhez elengedhetetlenül szükséges a pontos nyilvántartás is. Táblázatban követjük nyomon a táborozók névsorát, az esetleges ételérzékenységeket, de rögzítenünk

kell azt is, ki az, akit egyedül engedhetünk haza, és ki az, akit csak kísérvél. Minden csapatnak külön is van egy adatlapja, amelyen a hiányzókat és az ebédrendeléseket

tüntetjük fel. A csapatversengés során kapható jutalompecsétet is ezen a lapon gyűjtik, ezek kiosztása minden nap a segítők feladata. Egy nap egy adott csapat maximum három pecsétet kaphat, ez az ún. „3 M” rendszer: a magatartást, az elkészített művek mennyiségét és minőségét értékeljük. A tábor zárásakor a győztes csapatok külön jutalomban részesülnek.

A tábor előkészületei közben és a tábor lebonyolítása alatt sok segítségre számíthatunk. Segítőink többnyire a régi táborozók köréből kerülnek ki, ők évről évre visszajárnak, és időnként az új barátait is hozzák. Így szinte már állandósult a segítők csapata. Vannak köztük, akik a helyszínen a foglalkozásvezetők munkáját segítik, és vannak az úgynevezett általános segítők, akik igen sokrétű feladatokat látnak el: segítenek a napi adminisztráció intézésében, ők készítik és osztják ki a tízórait és az uzsonnát, illetve az egyes helyszínekre is

beugranak, ha az adott gyereklétszámmal mérten kevés a felnőtt felügyelő. A segítők intézik a táborvezetőkkel az esedékes bevételeket, anyagpótlásokat, illetve szükség esetén az elsősegélynyújtás is az ő feladatuk.

KIHÍVÁSOK

Az egyik legnehezebb feladatunk az utolsó pillanatban jelentkezők befogadása. A táborvezetés nagyon engedékeny ezen a téren, de a később érkezők mégiscsak fennakadást okoznak a tábor menetében, így a jövőben szigorúbban vesszük a jelentkezési határidőt. Nagy kihívás a rendkívül magas létszám; összesen körülbelül 130 táborozóval számolunk egy időnyelven, ezen felül egy csoportnyi óvodás gyereket is fogadunk „minitábor” néven – ide elsősorban azokat várjuk, akik ebbe az iskolába jönnek majd első osztályba. Így lehetőség nyílik még a tanévkezdés előtt megismerni a leendő új osztálytársakat. Az időjárás is

a fafaragásban lányok is szívesen vesznek részt, és fiúk is örömet lelik a gyöngyfüzésben vagy a szövésben

okozhat nehézségeket, hiszen a kovácsolás és a fafaragás is az udvaron zajlik, ahogy néhány szabad program is. Az ételérzékenységek miatt nagyon kell figyelni az uzsonna összeállításánál, az ebédrendelésnél, a fog-

lalkozások között szereplő mézeskalács-készítésnél is.

Bár külön munkatervvel mindig készülünk, a fiú- és a lánycsapatok ezt a különbségtételt nem igénylik túlzottan. A kézműves alkotás öröme nemcsak a kortól, hanem a nemtől is független. A fafaragásban lányok is szívesen vesznek részt, és fiúk is örömet lelik a gyöngyfüzésben vagy a

szövegszerűen. Persze ehhez a foglalkozásvezetők kreativitása is elengedhetetlen.

KAPCSOLATOK

Verőce kisebb község, éppen ezért, ahogy a településen, úgy a táborban is családi hangulat uralkodik mind a szervezők, mind a résztvevők között.

A tábor vonzereje is – a régi mesterségek mint specifikum mellett – nagyban ennek köszönhető. Helyzetünk különleges ezen belül

is, hiszen az alapvetően a kézügyesség kibontakoztatása céljából végzett alkotótevékenység – amelyre, mint tudjuk, iskolaév alatt kevés idő van – egy a szokásosnál csendesebb közösségi lét élményét adja a résztvevőknek. Konfliktus kialakulására a gyerekek között nemigen van lehetőség, mert mindenki egyénileg, a saját alkotásán dolgozik. Tehát nincs közös munka, csak együtt alkotás.

A tábor idejére mintha megállna az idő. A hatéves gyerek a nála hét évtizeddel idősebb nénitől tanulja meg a gyékényfonás rejtelmét. A diák és a pedagógus között is más kapcsolat alakul ki, sokkal kötetlenebb, szabadabb együttlétet valósul meg,

ahol mindenki egy addig nem vagy kevésbé ismert oldalát mutathatja meg. A segítő fiatalok és a táborozók között is hamar kialakul az összhang, a segítővé avanszált volt tanítványaink pedig komfortosan mozognak a számukra otthonos közegben; ezért és így tudják, mikor kell segíteni, mikor nem. A foglalkozásvezetők és a segítőik java része ismeri egymást, több régi tanítvány a volt osztályfőnökének állandó segítőtője évről évre. A munka közben pedig rengeteg a jó beszélgetés, úgy, mint régen a tollfosztás, kukoricamorzsolás közben.

Amikor a tábor kapuja pénteken bezárul, az iskolára rátelepszik a csend. De a hazavitt alkotások még sokáig őrzik a tábor emlékét.

Czinki Anna Krisztina

Figyelmük a munkadarabokra terelődik

Tizenkét évvel ezelőtt voltam először „kis” táboros a verőcei kézműves táborban. Anyukám abban az intézményben dolgozik, amelyhez a tábor kötődik, és a második táborban már ő is ott volt tábo-

roztatóként. Engem pedig már kicsi koromban is érdekelt a kézműveskedés (ma is nagyon szeretek kézműves tárgyakat készíteni a szabadidőmben). Kisgyerekként örömmel mentem tehát a táborba, hiszen

sok mindent tanultam meg és gyakorolhattam ott. Voltam „közepes” (alsó tagozatos) és „nagy” (felsős) táboros is, ma pedig már anyukám mellett vagyok segítő az ovisoknál. Jó érzés nekik új dolgokat tanítani, segíteni egymásnak, közösen játszani. Sokukkal következő évben az iskolás táborosok között találkozom, és innen is tudom: mindenkiben jó élményként marad meg ez a hét. Szeretek a gyerekekkel foglalkozni, óvó néni szeretnék lenni.

A diákoknak az iskola után levezetés és felüdülés is ez a tábor. Láthatóan minden nap örömmel érkeznek, délután pedig már kész munkadarabjaikat mutogatják egymásnak és szüleiknek. Egymást váltó csoportokban mindenki kipróbálhatja a tizenkét kézműves tevékenységet, a közös játékok és az együttes munka barátságokat is kialakít. Délutánonként pluszfoglalkozásokon veszünk részt, előadásokat nézünk, íjászkodunk, megcsodálunk egy keramikust munka közben – egyszer még bronzot is önthettünk. A nap végén uzsonna, utána indulnak haza a gyerekek. Szüleik számára is vonzó ez a tábor, mert helyben van, és viszonylag olcsó. A gyerekeik biztonságos helyen

vannak, nem unatkoznak, és minden nap saját készítésű kis tárgyaikkal díszíthetik házukat, ajándékozhatják meg családjukat.

Vannak visszajárók. A gyerekek négyötöde legalább két egymást követő évben eljön a táborba. Én is, amíg tehetem, megyek segíteni.

Minden foglalkozáshoz a tábor biztosítja a megfelelő alapanyagokat. Bárki, aki segítséget kér, megkapja. Reggelente tiszta, munkára kész termek, helyszínek várják az érkezőket.

Én tizenkét év alatt még sosem láttam olyan gyereket, aki hazamenekült volna ebből a táborból. A konfliktusokat magunk között sikerül rendezni.

Pár éve az óvodások számára külön csoport jött létre a táborban, ahol csak velük foglalkozunk, ahol korosztályi igényeik alapján tekinthetnek be a kézműves foglalkozások rejtelseibe.

A hét elején a gyerekek még szelesek, nehéz őket lekötöni, de hamar beletanulnak a tábori munkarendbe. Figyelmük a munkadarabokra terelődik, türelmesen várják az utasításokat, és be is tartják őket. Az egy hét alatt megtanulják értékelni, amit készítenek, és vigyáznak is elkészült műve-

ikre. Az udvaron népi játékokat, ügyességi játékokat játszhatnak a foglalkoztató felügyelete mellett. (A nagyobbaknál ezeknek a játékoknak a zöme az okostelefon használatára cserélődik.) Naszsolnivalót, üdítőt és uzsonnát is biztosít a tábor.

Több osztályfőnök is részt vesz a táborban, így ők diákjaikkal később, az iskolaév alatt közösen meg tudják beszélni tapasztalataikat. Ez a tábor élő visszhangja.

láthatóan minden nap
örömmel érkeznek,
délután pedig már
kész munkadarabjaikat
mutogatják

Ennek a tábornak az élete az alapító és állandó tagoktól ered. Köszönet Borszéki Marika néninek, Kleiner Ferencné Kati néninek, Muhi Judit néninek, Dósa Márti néninek, Grauszmán Judit néninek, valamint anyukámnak, Czinkiné Mészáros Kriszti néninek, és Takács István „Taki” bácsinak. Köszönet az iskola fenntartójának, hogy bérmentesen kiadja az épületet erre a hétre tiszta állapotban. (Többek közt így tudunk a résztvevőknek kedvező árat biztosítani.) Köszönet az iskolavezetésnek, hogy probléma esetén rendelkezésünkre állnak.

A tábor jó híre egyre messzebbre száll a Dunakanyarban. Ma már más településekről is érkeznek hozzánk diákok.

Borszéki Mária

Élményt nyújtó kompetenciafejlesztés

A verőcei kézműves tábor sokunknak szerelem. Évekkel ezelőtt egy megszállott kolléga úgy vont be – engem, minket – a munkába, hogy észre sem vettük, és máris készítettük a munkadarabokat. Fáradtságunkat, az idő múlását csak a táborzárás után éreztük.

A gyerekek hasonlóan érezhettek, mert a hét leteltével nem akarták még abba-hagyni az alkotást.

és
észre sem vettük, és
máris készítettük a
munkadarabokat

Vonzott is, amit láttam: a kollégák jókedve, a gyerekek öröme. És nem utolsó sorban: kíváncsi voltam, hiszen akkor még alig tudtam valamit a hagyományos kis-mesterségekről.

A diákoknak, a szülőknek a kényelem is fontos; a tábor helyben van, megfizethető, tartalmas időöltés zajlik ott, sok-sok munkadarab készül, kedvesek a foglal-

koztatók, játékosak a foglalkozások. Sokan évről évre visszajárnak, egyesek nyolc-ki-lenc éven át lelkes tagjai a táborunknak. Ők ballagásuk után jutalomtáborozáson vehetnek részt. De nagyon sokan visszajönnek azután is, középiskolai-egyetemi éveik alatt, segítőknek.

Táborból kiszakadókat sosem láttam. Tábori konfliktusokat néha. Körülbelül úgy és annyi lehetett, mint egy iskolai ta-

nítási napon. Fiúk-lányok, nagyok-kicsik harca ez ilyenkor – csak hát a táborban erre nem sok idejük marad. Valóban leköti őket a munka, mindenkinek a kézműveskedés a fontos.

A nagy átélések jellemzőek. Például: minden évben mesteremberek jönnek hozzánk, a gyerekek pedig ámulva nézik a produkciójukat, s elgondolkodnak azon, hogy *ugyanazon* a korongon, amit ők is kipróbáltak, a fazekas tud úgy dolgozni, hogy szemünk-szánk eláll. De felemelő a szekértúra a helyi Gorka Múzeumba, vagy a kenyérsütés, amikor még a szülők is extázisba esnek olykor az uzsonnára feltálatl zsíroskenyér – lilahagyma páros megpillantásakor.

A gyerekeknek a tábor hasznos akkor is, ha csak egy alkalommal vesznek benne részt. Biztos vagyok benne, hogy visszaköszönnek a tevékenységek, a tapasztalatok, az ismeretek egy-egy múzeumlátogatás alkalmával vagy mesterekkel való találkozáskor, de a tábori tevékenységek rengeteg kompetenciát is fejlesztenek – fejlesztő pedagógusok is alkalmaznak hasonlókat –, miközben élmény nyújtanak. Régi tanítványaink időnként örömmel emlegetik az itt töltött időt, a kézműveskedést. Trükköket is tanultak itt, amire szívesen emlékeznek. Hogy hogyan tekerjenek ügyesen gombolyagot, miért kell ecet a batikolásához, s miért kell vízbe mártani a gyertyát.

A tábor közvetlen módon színesíti az iskolai életünket is. A táborozóink többsége iskolánk tanulója, a foglalkoztatók többsége iskolánk pedagógusa. A hagyományörzés, a csapatépítés, az ovisok iskolakóstolgotója együtt zajlik. Mindenkinek nagyon kényelmes; helyben vagyunk, és a szervezésben is nagyon sok segítséget kapunk. Használhatjuk a berendezéseket,

eszközöket. Egyébként nemigen merészkedünk ki saját határainkon túlra. Egyszer-egyszer megfordultunk falusi rendezvényeken, de rájöttünk, ez nem a mi profilunk.

Ha megkérdezik, hogy a tábort a résztvevők igénye tartja-e fenn, önjáró-e, esetleg a felnőtt közösség-e a motorja, vagy az iskolavezetés, az iskolafenntartó, esetleg egy-két elkötelezett személy – akkor a válasz az, hogy igen, mindenki együtt.

Közösségi értékeket teremteni csak közösen lehet. Régen sok ember, sokféle indítatásból fonóba járt, dolgoztak együtt, egy helyen, s közben sokat-sokat tanultak egymástól. Praktikákat

fedeztek fel, és mindig csak azt tartották meg, ami bevált. Így teremtettek értéket. Mi is ezt közvetítjük.

A tábor titka egyébként, hogy változik és mégis ugyanaz marad. *Autentikus és innovatív*, ahogy ma mondják.

Egy személyt mindenképpen külön is meg kell említenem. Ő Taki bácsi, Takács István igazgatóhelyettes. A tábort ő találta ki, ő szervezi hosszú ideje. Az eltelte huszonöt év alatt eltántoríthatatlanul ragaszkodott a kismesterségek alapvető jelenlétéhez, anyagaihoz, a tábor szerkesztéséhez. Azt mondja: a többi jön magától. Igaza van.

hogyan tekerjenek
ügyesen gombolyagot,
miért kell ecet a
batikolásához

